

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Liubljana, sreda 11. oktobra 1939

Cena posamezni številki din 150

Vedno večje naloge

Silno napeta zunanje-politična situacija zahteva od slehernega naroda, da stopnjuje svoje delo in da poveča svojo proizvodnjo. Če je delal kateri narod v mirnem času mnogo, danes mora delati še več, in ne samo to, delati mora tudi bolje.

Če smo odkritosrčni, potem pač ne moremo reči, da bi delali mnogo, še manj pa, da bi delali dobro. Ko so drugi narodi že davno delali po načrtu, mi niti mislili nismo na to, da bi sledili njih primeru. Živelimo smo veselo tja v en dan, kakor je naneslo. Nobena stvar nas ni spravila iz našega lahkomišelnega ravnovesja. Nismo se zmenili, če so naša rudna bogastva prehajala po vrsti v tuje roke, nismo se zmenili, če smo dan na dan slišali, kako se zapravljajo državni denar, nismo se zmenili, če smo videli, kako propada naše gozdno bogastvo, skratka, nobena stvar nas ni spravila iz naše lahkomišelnosti brezbriznosti.

Posledice te brezbriznosti so se naravno morale pokazati, kakor hitro je prišel čas prve in le naravne preizkušnje. Tedaj pa smo obstrmeli in zijali, kam smo zabredli, ker smo delali premalo in vrhu vsega še silno slabo. Ko so se pokazale vse te slabe posledice, so začeli nekateri tarnati, drugi pa zabavljati, tretji pa obupavati, ker se je nakrat pokazalo tako mnogo neurejenih stvari. Toda niti tarnanje, niti zabavljanje niti obupavanje ni tu na mestu. Na mestu je samo delo, organizirano in sistematično delo. Treba doseči, da bomo delali toliko, kolikor zahteva sedanji čas in še nekaj več, da bomo popravili to, kar smo v letih brezbriznosti zamudili.

Nikakor pa ni lahko preiti iz brezbriznosti v organizirano in intenzivno delo. Z nekaj osebnimi spremembami se takšna naloga ne reši, kajti naša brezbriznost ni bila napaka le nekaterih ljudi, temveč vseh nas. Vsi smo premalo in preslabo delali.

Pa tudi z nekaj strankarskimi izpremembami se ne more doseči, da bi se naše delo stopnjevalo tako, kakor bi se moralo. Potrebna je temeljita sprememba, ki bi zajela ne le vse prebivalstvo, temveč tudi vse naše uprave in tudi vse naše javno in strankarsko življenje. Danes nismo v tej prijetni situaciji, da bi spraševali ljudstvo, kako misli o tem ali onem nazoru, o tem ali onem gospodarniku, temveč danes je treba vse ljudstvo združiti v organiziranem delu, da si rešimo eksistenco.

V ta namen se mora tudi popolnoma spremeniti načelo, po katerem se izbirajo ljudje. Dobre zveze, lepa priporočila, poslušnost do trenutno odločujočih činiteljev, vse to morajo postati stvari postranske vrednosti, odločevati pa mora le to, koliko je kdo sposoben, koliko delavoljen in koliko zna delati. Naše življenje mora postati tekma sposobnih, ker samo na ta način se bo začelo pri nas delati več in bolje. Vse drugo so polovičarske odredbe, vse drugo so poskusi brez cene.

Ne pravimo, da bi bila tekma sposobnih prijetna stvar, toda čisto izključeno je, da bi mogli popraviti zamujeno in napačno storjeno s prijetnostmi. Kdor hoče zboljšanje, ta mora biti pripravljen, da bo dal več za celoto ko doslej.

Mnogi pa se bodo morali sprijazniti tudi s tem, da ne bo šlo več tako lahko, kakor je šlo včasih. Vsi oni postranski zaslužki bodo morali odpasti, vse one umazanije se bodo morale nehati. Naj se ljudje, ki so jih zagrešili, čimprej sprijaznijo z novim stanjem, ker tako vsaj lahko upajo, da ne bodo nekoč poklicani še na osebno odgovornost.

Več in bolje je treba delati, ker so tudi naloge vedno večje. Da pa se to doseže, je potreben čisto nov koncept ureditve našega javnega življenja. Kdor bo uveljavil ta koncept, ta je tudi poklican, da ga izvaja, temu tudi gre pravica, da vodi vse delo. V bodoče je treba, da se na vseh javnih mestih dela tako, kakor se dela v zasebnem gospodarstvu. Vsak nameščenec odgovarja za svoje delo in napre-

duje le tisti, ki dobro dela. Noben gospodar ne bo trpel nameščenca, ki bi mu pripeljal slabo blago ali ki bi blago predrago plačal. Prav tako pa ne bo trpel nameščenca, ki bi postajal, kadar ga čaka delo. Na teh načelih je treba zgraditi vse naše javno življenje in potem bomo mogli več in bolje delati. Zato pa je tako odločilne važnosti, če se da gospodarskim ljudem več besede.

Kakor se vidi iz teh števil, je Anglija v veliki meri uvažala les iz držav, iz katerih ga sedaj ne bo mogla ali le v zelo omejenih količinah. To velja zlasti za baltiške države. Znano je, da so nemške podmornice že potopile finske in švedske parnike, ki so vozili les in celulozo v Anglijo. Poleg tega odpade prav ves les iz Poljske, dočim se bo dovoz iz Rusije prav gotovo znatno zmanjšal. Da bi se mogel zagotoviti uvoz iz Švedske, so Angleži že predlagali, da Švedska prevozi ves les na svojo zapadno obalo ali celo na Norveško, da bi se mogel od tam les nemoteno prevoziti v Anglijo. Tudi če bi se ta predlog v celoti izvedel, je vendar jasno, da se ne bi mogle na ta način prevoziti v Anglijo niti primeroma tako velike količine ko po morju.

Jasno pa je tudi to, da angleške potrebe po lesu sedaj v vojnem času ne bodo padle, temveč še bolj narasle in bo zato morala Anglija še bolj gledati na to, da najde dobavitelje lesa v drugih državah. Deloma bodo sicer lesne dobave iz skandinavskih in baltiških držav nadomestile dobave iz Kanade, vendar pa ne v polnem obsegu. Iz drugih čezmorskih držav ne more računati Anglija na posebne lesne dobave. Zato je povsem naravno, da se je zanimanje Anglije za naš les povečalo.

Francoska finančna politika v vojni

Z neverjetno okretnostjo se je francoska finančna in monetarna pozicija prilagodila vojnemu stanju, da nekateri mislijo, da bo to ugodno vplivalo na ves finančni ustroj v času vojne. Druga izjava, ki jo je podal finančni minister Reynaud po izbruhu vojne o obžudovanju vrednem miru, ki ga kaže kapitalno močna publika v Franciji do vseh političnih vprašanj, je imela sugestivni vpliv ter je doživela na finančnem trgu dober odmev. Osnovno pravilo vojnega gospodarstva je v tem, kakor je naglasil Reynaud v finančni komisiji zbornice, da se brez izjeme urede vse vojne obveznosti. V ta namen pa staja potrebna dva pogoja, da se opusti vsak nepotreben izdatek in da se prepreči dvig cen. Državna kontrola nad vsemi izdatki je sedaj tudi učinkovita.

Finansiranje vojne je odvisno od požrtvovalnosti prebivalstva. Pri tem hoče Reynaud, da se razdele finančna bremena enakomerno na vse prebivalstvo, kar naj se doseže z zmanjšanjem dohodkov, prireditvijo varčevanj ter zvišanjem direktnih davkov.

Devizno kontrolo je označil Reynaud kot nujnost, ki nikakor ne zmanjšuje uspešnosti francoske liberalne finančne politike v mirnih časih. Posebno viden je doseženi uspeh na valutno političnem polju. Od novembra 1938. se je dvignil zlati dotok v Francosko banko za 533 ton zlata, t. j. za 26 milijard frankov današnje vrednosti. Ker je proglašena zapora za izvoz kapitala, ne bo imel tresor težave, da pritegne prihranke kapitalno močnega prebivalstva za finansiranje vojne. Da se bo to tudi posrečilo, se vidi iz podpisovanja novih zakladnih zapisov, čeprav se obrestna mera ni zvišala, kakor se je pričakovalo. Odtok vlog iz hranilnic je znašal sedaj samo 3 milijarde frankov, dočim je znašal lanski september 5 milijard.

Kako se je gospodarilo Obupna gospodarska slika iz Bosne

»Vrbaske novine«, uradni list banske uprave vrbaske banovine, so objavile v svoji številki z dne 4. oktobra uvodnik z naslovom: »Stanje naših gozdov je vedno obupnejše«. V tem uvodniku se najprej opisuje, kako tamkajšnje prebivalstvo nima prav nobenega srca za gozdove. Ljudje sekajo gozdove kar iz veselja. Podirajo celo drevesa, da tekmujejo, kdo ima boljše sekuro. Posledice takšnega divjega ravnanja z gozdovi seveda niso izostale.

Od leta 1918. pa do danes se je gozdna površina v Bosni zmanjšala za 25 odstotkov, v nekaterih okrajih pa tudi za 37,5% in celo več. To se je n. pr. zgodilo v banja-luškem okraju. List pa dostavlja, da so v drugih okrajih razmere še težje.

Kako divje se je postopalo z gozdovi najbolj zgovorno pričajo številne prijave gozdnih prestopkov. Od leta 1922. do 1934. je bilo samo v vrbaski banovini vloženi nad 540.000 ovadb zaradi gozdnih prestopkov in od teh je bilo rešenih 237.145 ali 43,9%. Po teh razsodbah je znašala škoda, ki se je napravila v gozdovih, nad 25 milijonov din, od te vsote pa je bilo izterjano samo nekaj nad 5 milijonov din. Od leta 1930. naprej se je stanje znova poslabšalo in samo v banja-luškem okraju je bilo napravljeno za 18,5 milijona dinarjev škoda.

Znana stvar je nadalje, da so si kmetje v Bosni kar na lepem prilastili državne gozdove in tako so si samo v banja-luškem okraju uzurpirali okoli 15.000 ha državnih gozdov. Prilastili pa si niso gozdov, da bi te pametno upravljali, da bi jim bili gozdovi ona železna rezerva, ki bi jih rešila v težkih časih, temveč polastili so se jih, da so mogli čimbolj divje v njih sekati.

Najbolj žalostno pa je to, da je istočasno padala gozdna površina in površina obdelane zemlje. Tako je padla gozdna površina v Bosni za 25%, površina obdelane zemlje pa za 30%. Ker ni bilo več gozdov, so voda in vetrovi odnašali zemljo in namesto da bi pametno krčenje gozdov povečalo površino plodne zemlje, je divje gospodarjenje po gozdovih še zmanjšalo površino plodne zemlje od 830.000 na 540.000 hektarov.

Zlasti bosanski gozdovi so veljali ob zedinjenju kot skoraj neizčrpen naravni zaklad in na podlagi visoke vrednosti teh gozdov so se tudi izdajali novi bankovci. Ta naravni zaklad pa je danes zaradi brezvestnega gospodarjenja v veliki meri izčrpan, ne da bi prejel za to kakšno protivrednost. Najprej so izkoriščali na vse načine bosanske gozdove židovski kapitalisti in pustolovci, potem kmetje in sedaj še drugi.

Gozdni uradniki so si dostikrat prizadevali, da bi napravili temu brezvestnemu sekanju gozdov ter uzurpaciji državnih gozdov konec. A kaj je pomagalo vse njih prizadevanje, ko pa so se ob volitvah vedno črtale vse kazni za gozdne prestopke, ko politiki zaradi poslanskih mandatov niso imeli poguma, da bi narod poučili, da sam sebi koplje jamo, ko uničuje gozdno bogastvo Bosne. Kakor povsod drugod, tako je tudi tu lov za volivnimi glasovi povzročil pravo opustošenje. In še danes ni nikogar, ki bi imel možnost in poštenje, da bi proti temu uničevanju gozdov nastopil, kakor bi bilo potrebno.

Nobena tajnost ni, kako brezvestno se je gospodarilo vseh 20 let z bosanskimi gozdovi. Kljub temu pa bi hoteli nekateri še nadalje vzdrževati bajko o neizčrpnosti bosanskih gozdov. Na podlagi te bajke so se tudi ustanovile nove tovarne za celulozo, ki bodo do konca pokončale gozdno bogastvo Bosne, če bodo delale res v tem obsegu, kakor se je poročalo.

A ne samo v Bosni, tudi drugod je bilo mnogo podobnega brezvestnega gospodarjenja in kakor so molčali k takemu početju politiki v Bosni, tako so molčali tudi drugod. Zato pa tudi ne pridemo naprej, zato se naše gospodarstvo ne more zboljšati, zato je res že skrajni čas, da postane naša politika realna in gospodarska, ne pa samo ideološka ali pa celo samo lov za mandati. Kreniti moramo na čisto novo pot, ki bo dajala prednost onim, ki so bolj sposobni, bolj delavni, bolj pošteni, ki imajo čim več čuta odgovornosti. Samo v tem je rešitev, samo na ta način moremo rešiti naravna bogastva, ki so nam še ostala.

Konec dogovora ETEC

Popolnoma nove razmere, ki so nastale v zunanji trgovini, zlasti lesni, so povzročile, da je postalo popolnoma nemogoče vzdrževanje dogovora, ki so ga sklenile po European Timber Exporters Convention (ETEC) združene države. Skušalo se je sicer s spremembo določenih kvot rešiti dogovor, toda že takrat je bilo jasno, da se ta poskus ne bo posrečil. In res nista še minila dva meseca, ko so se kar na hitro spremenile kvote, ko se je že sesul ves dogovor, ki je bil sklenjen 15. novembra 1935. v Kodanju.

Švedska lesna izvozna družba je namreč koncem septembra sporočila predsedništvu ETEC, da so se zaradi mnogih prepovedi uvoza in izvoza lesa v raznih državah razmere na lesnem trgu tako spremenile, da ni več mogoče vzdrževati dogovora, ki je bil sklenjen med državami ETEC. Švedska

smatra zato, da je ta dogovor avtomatično prenehal in se zato tudi ne čuti več vezane na njegove določbe.

Predsedništvo ETEC v Stockholmu je nato takoj obvestilo o švedskem koraku vse druge države, ki so sklenile dogovor 1. 1935. in od katerih so med tem nekatere tudi že prenehale. Dogovor o razdelitvi izvoznih kvot v letu 1935. so namreč podpisale Finska, Rusija, Poljska, Češkoslovaška, Avstrija in Jugoslavija.

Stalna delegacija lesnega gospodarstva v kraljevini Jugoslaviji je vzela obvestilo predsedništva ETEC na znanje ter izjavila, da se tudi sama ne smatra več vezane na določbe omenjenega dogovora.

Kdaj bo ta dogovor zopet obnovljen, je seveda odvisno od normaliziranja trgovskih razmer po svetu. Da bi se to zgodilo kmalu, zaenkrat še ni upanja.

Angleški lesni uvoz in vojna

V zadnjem času se mnogo govori, da bo Anglija začela tudi pri nas nakupovati kmetijske proizvode v velikih količinah. Tudi za les se govori, da ga bo začela Anglija kupovati. Na zadnji seji Osrednjega lesnega odseka se je tudi govorilo, da se Anglija zanima za naš les vseh dimenzij in torej ne le za les, ki je bil prilagojen za zahteve angleškega trga. Da je Anglija pripravljena v večjih množinah kupovati tudi naš les, je zelo razumljivo, ker je vojna prav občutno vplivala na angleški lesni uvoz, kakor je razvidno iz naslednjih števil ter zaključkov.

Leta 1938. je uvozila Anglija rezanega lesa iglavcev

iz	standardov
Švedske	337.204
Finske	429.160
Sovjetske unije	351.116
Latiške	68.010
Poljske	123.843
Jugoslavije	7.799
Romunije	6.577
Norveške	13.454
Estonske	16.052
Litve	15.578
iz drugih evropskih držav	943
skupno	1.359.736

Bencin

se je znova podražil

Osrednji odsek trgovcev s tekočimi gorivi sporoča:

Ker je kartel podražil bencin za 25 par pri litru, smo primorani zvišati tudi mi ceno, in sicer:

I. v Ljubljani in okolici na 570 din za liter in 7'65 din za kg v sodih;

II. v krajih Bled, Cerklje, Kamnik, Radovljica, Rakek, Stična, Trbovlje, Vrhnika, Tržič in Litija za liter 5'95 din, v sodih za kg 7'99 din;

III. v ostalih krajih, kakor Novo mesto, Laško, Mozirje, Maribor, Velenje, Žalec za liter 6'05 din, za sode za kg 8'12 din.

Prav tako je Jugosl. Standard Vacuum povišal cene avtomobilskim oljem in mazilom za 150 din na kg.

Egipt je prodal bombaž Angliji

Med Anglijo in Egiptom je bil dosežen sporazum o prodaji vsega izvoznega presežka egiptskega bombaža. Ves ta presežek je kupila Anglija. Bombaž ostane vskladničen v Egiptu, posebna angleška organizacija pa bo določala, v katere dežele se sme ta bombaž prodati, v katere pa ne.

Anglija bo nakupovala v Jugoslaviji živila, les in surovine

Angleški poslanik v Beogradu je obiskal trgovinskega ministra dr. Andresa ter mu izrazil željo Anglije, da poveča svoje nakupe v Jugoslaviji. V ta namen pride v kratkem v Beograd posebna angleška delegacija, ki se ne bo pogajala le zaradi spremembe trgovinske pogodbe, temveč tudi zaradi nakupa živil, lesa, kmetijskih surovin, rud in kovin. Angleži so pripravljani plačati vse to blago v devizah, in sicer v devizah, ki jih balkanske države najbolj potrebujejo.

Naša lesna kvota za Nemčijo

Po sporočilu Narodne banke odpade od skupnega vplačila v Berlinu po kliringu za tromesečje oktober-december v višini 37 milijonov RM 9% na les, torej 3 milijone 330.000 RM.

Ta kvota se bo spremenila, v kolikor se je v 3. tromesečju prekoračila oziroma manj uporabila.

»Službeni list«

kralj. banske uprave dravske banovine z dne 4. oktobra objavlja: Ukaz kralj. namestnikov o volitvi senatorjev — Uredbo o izločitvi občin Zbure in Gorenja vas iz območja okr. sodišča v Mokronogu in njih pripojitvi k območju sodišča v Novem mestu — Uredbo o razveljavitvi uredbe o postavljanju sodnikov rednih sodišč, uredbe o odgovornosti sodnikov rednih sodišč in uredbe o spremembi in dopolnitvi § 8. zakona o ureditvi rednih sodišč — Uredbo o občinskih organih mest Beograda, Zagreba in Ljubljane — Avtentično tolmačenje odstavka 8. čl. 2. uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov — Navodilo za ocenjanje pridobitne nesposobnosti vojnih invalidov — Tečajne državnih vrednostnih papirjev pri sprejemanju za kavčijo — Naredbo bana dravske banovine o ohranitvi javnega miru in reda, posebno radi varovanja popolne nevtralnosti — Odločbo o ustanovitvi in upravljanju banovinskega sklada za dajanje brezobrestnih posojil za obnovo vinogradov — Določila za podeljevanje brezobrestnih posojil za obnovo vinogradov — Spremembe v staležu drž. in banovinskih uslužbencev v območju dravske banovine.

Nemčija in surovine južnovzhodne Evrope

Zanimiv članek glasila maršala Göring

»National Zeitung« v Essenu, ki velja kot glasilo maršala Göring, je objavila naslednji članek, ki ga objavljamo po reprodukciji »Jug. kurirja«.

V izvozu držav jugovzhodne Evrope prevladujejo agrarni proizvodi. Izvoz surovin, ki so potrebne industriji, prihaja šele v drugi vrsti v poštev. V preteklem letu je bilo to razmerje za Nemčijo naslednje: Madžarska, Romunija, Jugoslavija in Bolgarska so izvozile v Nemčijo živil v vrednosti 446 milijonov mark, industrijskih surovin pa samo za 182 milijonov mark. Še bolj izrazito je to razmerje pri nemškem uvozu iz Turčije in Grčije. Tako je uvozila iz Turčije Nemčija živil za 97,1, industrijskih surovin pa samo za 26,6 milijona RM, iz Grčije pa za 81,5 oziroma 18,8 milijona RM. Iz teh števil pa se ne sme sklepati, ko da države južnovzhodne Evrope ne bi mogle res kaj nuditi nemški industriji. Treba upoštevati, da se gospodarstvo teh držav šele razvija. Nemčija je v zadnjih šestih letih mnogo pripomogla posredno in neposredno, da je napredovalo rudarstvo Jugoslavije. V gospodarstvu surovin so bila v teh državah ustanovljena številna nova podjetja. Francoski in angleški kapital sta pri teh ustanovitvah v zadnjih letih le malo sodelovala. Izvoz surovin obsega v prvi vrsti les, nafto, rude in kovine. Na drugih področjih izvoz še ni razvit, kar velja zlasti za izvoz lanu, kož in podobno.

Nato navaja list statistične podatke o nemškem uvozu surovin za oblačilno industrijo iz posameznih držav v lanskem letu ter zaključuje svoja izvajanja takole: Ta statistika dokazuje, da današnja blokada niti najmanj ne zadeva dovoza lanu. Ravno tako je ugodna situacija glede dovoza konoplje. Dobaviteljci konoplje sta skoraj izključno samo Italija in Jugoslavija. Obe državi sta izvozili v Nemčijo 421.800 metrskih stotov, do čim je ves nemški uvoz konoplje znašal 451.500 metrskih stotov. Nasprotno pa je Nemčija uvozila juto skoraj edino iz čezmorskih držav. Ta dovoz je sedaj ustavljen. Po udariti je še treba, da so bile južnovzhodne države Evrope tudi glavne dobaviteljice za posteljni puh.

V svojem drugem članku pa piše »National Zeitung« o nemškem lesnem uvozu iz Jugoslavije ter pravi:

Nemčija potrebuje velike količine tujega lesa. Uvoženi les se uporablja deloma za papirno industrijo, deloma pa v gradbene namene. Države južnovzhodne Evrope so povečale svoj lesni izvoz v Nemčijo. To velja zlasti za Jugoslavijo. Tudi romunski izvoz lesa v Nemčijo se je dvignil, toda v mnogo manjši meri ko jugoslovanski. Pri oskrbi Nemčije z lesom je važna činjenica, da prihaja ta uvoz iz držav, ki morejo še danes dobavljati Nemčiji les. Glavni dobavitelji lesa za Nemčijo so namreč bile naslednje države: Češkoslovaška, Poljska, Rusija, Latiška, Finska in Švedska. Ker je v zadnjih letih uvoz lesa iz Rusije zelo nazadoval, se je povečal uvoz iz baltičkih in skandinavskih držav ter iz Jugoslavije in Romunije.

Nemški uvoz lesa je znašal		1938	1937	1936	1929
celotni nemški uvoz	v tisoč tonah	4290	4287	3817	7041
od tega iz					
Madžarske		7	14	6	14
Romunije		136	113	114	161
Jugoslavije		159	139	72	58
Bolgarske		1	1	—	—

Jugovzhod kot dobavitelj rud

Najpomembnejše rude, ki se izvažajo iz južnovzhodnih držav Evrope so: boksit, krom in manganova ruda. Poleg tega se more izvoziti iz Jugoslavije še baker, cink, svinec in antimon. V najnovejšem času pa so se začele izvažati v Nemčijo tudi določene količine železne rude. Vsekakor pa ta izvoz ni imel dosedaj večjega obsega. Rudarska podjetja v južnovzhodni Evropi so namreč večinoma v rokah tujcev, ki prodajajo svoje proizvode samo proti gotovini. To je razlog, zakaj je bil izvoz teh predmetov v Nemčijo omejen.

Nemčija je uvozila kromove rude (v tisoč q):

	1938	1937	1936
skupno	1764	1322	1234
od tega iz:			
Turčije	526	651	658
Grčije	140	115	84
Bolgarske	19	13	—
Jugoslavije	127	5	—
Madžarske	—	1	—
manganove rude:			
celoten uvoz	4258	5542	2296
od tega iz:			
Grčije	2	1	1
Madžarske	32	137	49
Turčije	—	—	19
Rusije	609	613	321
boksita in kriolita:			
skupen uvoz	11876	13132	9812
od tega iz:			
Jugoslavije	3481	4058	2176
Grčije	848	807	415
Madžarske	3632	4723	3284

Domači in zunanji trgi v sedanji vojni dobi

Konoplja

Starih zalog iz lanske žetve ni več. Zaključki, ki so bili sklenjeni prej in se niso še popolnoma izvedli, se morajo pokriti z letošnjim pridelkom. Poleg Nemčije, ki je naš največji kupec, se pojavlja v zadnjem času kot kupec tudi Anglija, ki plačuje v gotovini, do čim ostaja Nemčija pri kompenzacijskih kupčijah. Ni še gotovo, če se bo pri sedanjih beograjskih pogajanjih v tem pogledu dosegla kaka sprememba. Za našo konopljo pa se zanimajo tudi severne države. Zaenkrat ponujajo kmetje v zelo velikih količinah konopljo v stebelih večina veleposestnikov inna lastne tovarne, v katerih se pripravi konoplja za izvoz. Računajo, da bo znašal letošnji pridelek v celoti 3000 vagonov, od katerih bomo mogli izvoziti 2500 vagonov.

Lan

Kupčija prav za prav še ni v teku. Sušenje stebelc se je moralo zaradi hladnega vremena končati predčasno.

Se vedno je glavni kupec Nemčija, toda na bazi kompenzacij. Vse pa kaže, da je Jugoslavija svojo potrebo po nemškem blagu že pokrila. Nemčija plačuje za lan po 1'15 RM, za trdnejše vrste tudi več. Preja iz lanu, ki so jo prej dobivale naše tvornice predvsem iz Češkoslovaške in Poljske, prihaja sedaj iz Anglije in Belgije. Plačati pa se mora vnaprej in je Narodna banka takšna plačila dovolila. Zato pa morajo tudi oni, ki naroče lan v Jugoslaviji, tega plačati vnaprej. Belgija prvič kupuje naš lan, kateremu pa mora primesti finejše vrste, da more izdelovati fino blago. V okolici Osijeka ter v Bački je bilo posejano z lanom okoli 8000 johov zemlje, ki so dali okoli 2000 vagonov čistega lanu. Za izvoz bo letos od 200 do 250 vagonov. Laneno seme se plačuje po 3 do 3'50 din za kg. Domače tovarne za olje vzamejo vse razpoložljivo seme. Iztisnjeno seme oljnatih pogač se pošilja v Nemčijo kot krma za živino. Naši živinorejci pa uporabljajo boljše krmo.

Izvoz pšenice

se je čisto ustavil. Letošnja letina je dala izvozni višek 30.000 vagonov, h katerim je treba prišteti še 10.000 vagonov iz lanske žetve. Prizad je edini kupec za izvozno pšenico. Dosedaj je nakupil Prizad okoli 15.000 vagonov pšenice, ki je pa zaradi pomanjkanja skladišč ni mogel popolnoma prevezeti.

Domače potrebe na pšenici ni mogoče natančno preceniti. Največji domači nakupnik je vojska.

Prizad je prodal v Nemčijo 7000 vagonov, od katerih pa je poslal šele 3000. V Beogradu se o nadaljnjih dobavah Nemčiji vodijo še pogajanja. Plačilni pogoji ter ureditev vprašanja vagonov igrajo pri tem največjo vlogo. Ker nima naša država zadosti vagonov, da bi jih pošiljala v tujino in čakala mesece dolgo na njih povratek, se mora vsa pšenica na meji prelagati.

Koruza

O količini koruze so mnenja zelo deljena. Iz nekaterih krajev poročajo o dobri žetvi, iz drugih zopet o slabi. Sušenje koruze se bo začelo šele prihodnji mesec.

Moka

Veliki mlinci delajo za zalogo, ker je odjem zelo slab. Veliki mlinci zahtevajo za moko 2'60 din plus 45 % prometnega davka. Majhni mlinci prodajajo tudi po 2'30 din. Kmetje zelo malo ponujajo, ker pričakujejo, da bodo spomladi boljše cene. V nekaterih krajih v Bački so se sestali posebni odbori, da določijo minimalne cene. Te cene so znatno nižje od Prizadovih cen.

Jajca

Izvoz jajc v Nemčijo je popolnoma prenehal. Iz Osijeka se je izvozil vsak mesec po en vagon jajc v Češko-Moravsko. En vagon jajc ima 100 zabojev po 1440 jajc. Češko-Moravska plačuje jajca po 1500 din zaboju na kraju samem. Pred vojno smo izvažali mnogo jajc tudi v Švico. Zaradi vojne podmornic pa se je prevoz jajc iz Nizozemske v Anglijo ustavil in danes konkurira Nizozemska v Švici z nami ter je naša jajca že popolnoma izrinila s švicarskega trga.

Svinje

se še vedno izvažajo, vendar pa v manjši meri. Težke svinje se plačujejo v Vojvodini po 8'50 din, najboljše kakovosti tudi po 10 din. Lahke svinje se prodajajo večinoma za domač trg. Klavne svinje gredo v Nemčijo po ceni 4 do 5'5 din.

Izvoz konj se je nehal, ker kupi vse ponudbe vojska.

Sladkor

Osiješka sladkorna tovarna dela s polno paro. Dosedaj ji je bilo dostavljenih 7000 vagonov sladkorne repe. Letos se računa, da bo znašala sladkorna proizvodnja 12.000 vagonov, da bo ostal presežek 3000 vagonov. Če pa se poveča potrošnja zaradi pocenitve sladkorja za 50 par, je še vprašanje.

Politične vesti

Turški zun. minister Saradzoglu že ni imel od 2. oktobra nobenega novega sestanka z Molotovim. Kljub temu pa mislijo, da bo med Rusijo in Turčijo vendarle sklenjen nov pakt. Na drugi strani pa se tudi govori, da zbira Rusija na Kavkazu velike vojaške sile, kar je napravilo v Iranu veliko vznemirjenje.

Molotov je izjavil romunskemu poslaniku v Moskvi, da nima Sovjetska unija nikakih napadalnih namenov proti Romuniji.

Glasilo maršala Balba »Corriere Padano« je objavil članek, ki je izzval po svetu veliko senzacijo. V tem članku se namreč silno ostro obsoja ruski komunizem ter poudarja, da je za fašizem komunizem isti nasprotnik kakor je bil. Tudi drugi italijanski listi so začeli na široko poročati o nastljih sovjetov nad baltičskimi državami. Tako piše dopisnik milanskega lista »Corriere della Sera«: Danes se je zgodilo to, da stojijo nasledniki krščanskih vitezov nemškega reda nemo ob strani, ko prihajajo nasledniki Ivana Groznega s tisočimi tanki in bombnimi letali, da obnovijo imperialistično politiko Petra Velikega.

Grčija je odredila demobilizacijo 10 letnikov, kar pomeni, da so bile premagane vse težave med Grčijo in Italijo.

V Londonu pričakujejo, da bo Hitler sestavil nov mirovni predlog. Italijanski tisk meni, da francoska in angleška vlada na Hitlerjeve predloge, kakor jih je navedel v svojem zadnjem govoru, ne bosta odgovorile tako dolgo, dokler ne bo poslal Hitler teh pogojev po diplomatski poti obema vladama.

Na zahodni fronti so postavili Nemci velike zvočnike ter začeli po njih oddajati Hitlerjev govor v nemškem in francoskem jeziku. Malo verjetno je, da bi imela ta propaganda kak uspeh.

39 francoskih komunističnih poslancev je bilo aretiranih in po zasilanju takoj odpeljanih v zapore. 30 poslancev oblasti še niso mogle najti. Menijo, da se je tem posrečilo pobegniti v tujino. Komunistični poslanci so propagirali med drugim, da sprejme Francija zadnje Hitlerjeve mirovne pogoje.

Francoski vojaški krogi računajo z možnostjo, da bodo začeli Nemci ofenzivo na dveh krajih, in sicer ob švicarski in luksemburški meji.

Iz Belgije se uradno poroča, da je poslala nemška vlada Belgiji noto, v kateri pravi, da bi mogla spoštovati belgijsko nevtralnost samo pod določenimi pogoji. S tem je baje hotela nemška vlada povedati, da smatra Belgijo za nesposobno, da bi preprečila prelete tujih letal nad belgijskim ozemljem.

Sovjetske čete so začele zasedati baltičska mesta. Na Estonsko pridejo 4 divizije sovjetske vojske, t. j. okoli 40.000 vojakov, v Latiško še enkrat toliko, v Litvo pa okoli 30.000. Pravijo, da bi sovjetski prepuščili Vilno Litvi, če ostane v Vilni sovjetska posadka. Litva bi torej dobila Vilno samo formalno.

V Moskvo se odpelje finski poslanik v Stockholmu, ne pa zunanji minister Finske. Finska hoče s tem tudi že na zunaj pokazati, da se ne misli podati sovjetskim zahtevam tako, kakor so se podale baltičske države. Če pa bo mogla Finska z uspehom braniti svoje pravice, je še drugo vprašanje.

Finski zunanji minister je med drugim izjavil: Naj bodo že ruske želje kakršne koli, naše stališče je jasno. Mi se držimo bloka severnih nevtralnih držav in svoje brezpogovorne nevtralnosti, ki smo jo tudi stalno naglašali. Nas nihče ne ogroža. Ne iščemo nikakih koristi ter se tudi ne bomo priključili nobeni skupini velikih sil in nobeni velesili. Edina naša želja je, da živimo v miru z vsemi in da ostane čim dalje proč od vseh konfliktov.

Na estonskih otokih Dago in Oesel se je že izkrcalo 25.000 vojakov rdeče vojske.

Nemci so se začeli seliti iz baltičkih provinc. V latiška pristanišča je prišlo že več nemških ladij, da odpeljejo Nemce iz baltičkih držav. S tem se bo za vedno končala več stoletij stara naselitev Nemcev ob Baltiku.

Med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo se vodijo pogajanja tudi o vrnitvi Nemcev, ki so se nekoč naselili v Rusiji, zlasti v Povolžju. Teh Nemcev je okoli 250 tisoč ter so imeli tudi svoj sovjet. Vse te Nemce bo Nemčija naselila na Poljskem in v Češko-Moravski.

Poljska podmornica »Orel« je srečno prišla v angleško pristanišče.

Dobave - licitacije

Direkcija drž. rudnika v Velenju sprejema do 18. oktobra ponudbe za dobavo jeklene žične vrvi.

Komanda podvodnega orožja v Kumboru sprejema do 18. oktobra ponudbe za dobavo 2 univerzalnih ur-štoparic; do 19. oktobra svinca, bele kovine in kositra; do 21. oktobra za dobavo medij, medeninastih kljuk, delta-metala in razne bronce; do 25. oktobra narezanih matic, glodal, črk iz litega jekla i. dr.

Direkcija drž. rudnika v Vrniku sprejema do 19. oktobra ponudbe za dobavo plošnatih pil, bombažnega in azbest-kavčukastega zapiralnega materiala, raznih dimnih cevi, dinamo-bakrene žice, raznih delov za vozove, pocinkanih veder za vodo, emajliranih bokalov in umivalnikov ter steklenih čaš za vodo.

3. hidroplanska komanda v Kumboru sprejema do 23. oktobra ponudbe za dobavo portland-cementa, raznih barv, raznih ščetk, jelo-vih desk in gredic, raznih žebeljev, terpentina, stekla za okna, šamotne opeke in šamota v prahu, lepenke, smole, okovja, ključavnice, pip, lopat, motik, gorske krede, cinkovega belila ter zidarske sadre i. dr.

Dne 23. oktobra bo pri gen. direkciji drž. železnic v Beogradu licitacija za dobavo bakra v drohij za sprežnike potom predelave starega bakra; **26. oktobra** lesa za delavnice; **28. oktobra** elektromotorjev s priborom za delavnico Niš in dne **2. novembra** rezervnih delov za motorne vozove normalnotirne proge.

Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema do 24. oktobra ponudbe za dobavo svilene sukanca, značk in zvezdic, hrastovih gred in hlodov, grafit, dekstrina, tinal-paste, paste za brušenje, angleškega kamna, akumulatorskih baterij, raznega orožja (lopate, krampi, kladiva i. dr.), risalne miže ter foto-materiala.

Direkcija drž. rudnika v Kakniu sprejema do 25. oktobra ponudbe za dobavo glav za napačanje kotlov.

Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema do 28. oktobra ponudbe za dobavo raznega materiala za vodovodne cevi, krožnih pil, raznih vrst frezov iz jekla, lesenih kopit za čevlje, raznih delov za stroje in snažilnega materiala za stroje.

LICITACIJE

Dne 15. oktobra bo pri Komandi mesta Ribnica v Ribnici pisarna licitacija za prodajanje boze, bureka in sladkornih proizvodov v vojašnici »Kralja Petra II.« v Ribnici.

Dne 20. oktobra bo pri Štabu za utrjevanje v Ljubljani pisarna licitacija za dobavo raznega pogonskega in mazilnega materiala.

Dne 23. oktobra bo v ekonomskem oddelku štaba mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu licitacija za dobavo 6200 m črnega impregniranega platna za dežne plašče.

Dne 23. oktobra bo pri dravski divizijski oblasti v Ljubljani licitacija za oddajo del za postavitev vojnih objektov na Vrhniki.

Dne 25. oktobra bo pri Upravi državnih monopolov v Beogradu licitacija za dobavo 1.000.000 škatelj in vrečic za fino sol.

Dne 30. oktobra bo v skladišču 1. oddelka vojnotehničnega zavoda v Hanrijevu pri Skoplju pisarna licitacija za dobavo raznih vrst barv, laka, grafit, nafte, petroleja, parafina, vazeline, masti, cinkovega belila, loja, bencinske mešanice, cilindrskega olja idr.

Dne 30. oktobra bo pri Centralni direkciji drž. rudarskih podjetij v Sarajevu licitacija za dobavo železne pločevine raznih dimenzij; **3. novembra** raznih električnih vžigalnikov; **7. novembra** za dobavo kompletnega rešeta za rovni premog.

Dne 2. novembra bo pri Upravi »Barutane« v Kamniku licitacija za dobavo 16 kompletnih mlinov z motorji za smodnik; **6. novembra** 2 Kongreyerjevih zničaren z motorji; **8. novembra** stiskalnice za stiskanje zrnatoga smodnika v cilindre raznih dimenzij in stiskalnic z motorji za stiskanje amonala.

Dne 7. novembra bo pri Centralni direkciji rudarskih podjetij v Sarajevu licitacija za dobavo cevi iz litega železa za potrebe drž. rudnika v Velenju.

Dne 7. novembra bo v pisarni granične trupe v Skoplju licitacija za dobavo naličnih telefonskih elementov.

Dne 9. novembra bo pri Direkciji pomorskega prometa v Splitu licitacija za dobavo 187 parov škornjev.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Kolonije in surovine

Malo upanja za vrnitev kolonij

Pred sedanjo vojno je bilo eno glavnih vprašanj, ki je razburjalo evropsko politiko, vprašanje, ali naj se Nemčiji vrnejo kolonije, ki jih je po zadnji svetovni vojni izgubila, ali naj se odškoduje s podelitvijo novih kolonij. Nemčija je opirala svoje zahteve po kolonijah na svoje gospodarske potrebe po surovinah, ki jih doma nima in jih je zato prisiljena kupovati v tujini, kar je dražje in se ji lahko sploh prepereči. Isto ponavlja v svojih novih mirovnihih pogojih.

Kako je s temi surovinami? Poročilo odbora Društva narodov je za surovine ugotavljalo že l. 1937., da »skupna sedanja proizvodnja vseh trgovsko važnih surovin in vseh kolonijških ozemljih ne presega 3% svetovne produkcije«. To velja na splošno. Seveda so pa tudi surovine, ki jih dobimo skoraj samo v kolonijah. To so n. pr. kositir, ki ga dobe nekako polovico v kolonijah, baker, katerega imajo četrtino, fosfati in zelo važni kavčuk, v majhni meri tudi petrolej in zlato. Od poljedelskih pridelkov spadajo med kolonialne produkte čaj, kakao, sladkor, banane, kava, oranže in tudi bombaž. Toda kolonije ne dajejo tako važnih surovin, kakor so za Evropejca pšenica, meso, volna, premog, železo.

Kupovanje surovin je na splošno v vseh kolonijah tujcem prav tako omogočeno kakor domačinom, ker je kolonialnih produktov vobče več, kakor jih morejo prodati po dostojni ceni. Edino, kar države lastnice navadno branijo, je

kolonialni trg

za prodajo lastnih industrijskih izdelkov. Važne so kolonije tudi zato, ker nudijo možnosti za nalaganje kapitala; to pa je tujcem prav tako mogoče, kakor domačinom.

Dejanski problem v sodobnem svetu ni, kako priskrbeti nekolonialnim državam kolonialno blago po nizki ceni, ker je tega blaga dovolj in so cene izredno nizke. Resnični problem je: kako zagotoviti kolonialnim narodom eksistenco ob padanju cen kolonialnega blaga, ki je posledica propadanja evropskega prebivalstva in pa tehničnega napredka, ki omogoča večjo produkcijo, a v manjši meri tudi avtarkičnih poskusov Nemčije in Italije.

Nizkim cenam kolonialnih proizvodov so skušali uiti z raznimi načrti za omejitev produkcije ter s preferenčnimi cenami, ki jih plačuje matična država za proizvode svojih kolonij. Posledica tega je, da matična država dražje plačuje surovino iz svojih kolonij, kakor pa druge države, ki nimajo kolonij in jim ne plačujejo preferenčnih cen. Tako je n. pr. v prvih mesecih 1939. leta bila svetovna cena za sladkor na odprtem trgu 6 funtov in 10 šilingov za tono. To je bila cena, ki jo je plačeval Britanski imperij za sladkor iz nebritanskih kolonij, in ki so jo vobče plačevale nekolonialne države za sladkor na svetovnem trgu. Istočasno je pa plačevala Vel. Britanija za sladkor iz svojih kolonij 11 funtov za tono, USA 15—16 funtov za tono sladkorja iz Puerto Rica in Francija okoli 18 funtov za tono sladkorja iz Martinika in Guadalupe.

V povračilo za to pa seveda dajejo kolonije preferenco industrijskim izdelkom matične dežele, in to otežkoča nekolonialnim državam prodajo svojih industrijskih izdelkov na kolonialni trg. Druga težava zanje je tuja valuta, ki je pa ni tako težko dobiti, in bi je tudi Nemčija imela dovolj, ako bi jo hotela uporabiti za nakup kolonialnega blaga namesto vojnega materiala.

Gotovo bi se dalo povrniti k sistemu odprtih vrat — »open door«, k dovoljevanju prodaje industrijskega blaga iz katere koli dežele

pod enakimi pogoji, brez restrikcij in kvot. Toda v tem trenutku bi seveda matične dežele tudi nehale plačevati preferenčne cene. Posledica bi bila prav resna gospodarska kriza, uničenje eksistence kolonialnega prebivalstva. Edina pomoč bi bila, da bi se tudi nekolonialne države zedinile z matičnimi, da plačujejo iste, višje cene za kolonialno blago kakor matične države, če ne za vse pa vsaj za določene količine.

Kolonije in mir

Na umevno vprašanje, zakaj sedanje kolonialne države nečejo odstopiti Nemčiji zahtevanih kolonij, ako nimajo skoraj nič dobička ali celo izgubo od njih, odgovarjajo

Uredba o spremembi uredbe o občinskih hranilnicah

Na podlagi § 113. finančnega zakona za leto 1939/40. je izdal ministrski svet na predlog trgovskega ministra naslednjo uredbo o izpremembi uredbe o občinskih hranilnicah.

§ 1. — V 2. paragrafu v drugem stavku odpade besedica »da«, namesto posameznikov pa se postavi »fizičnih in pravnih oseb«. Na koncu tega paragrafa pa se doda: »Hranilnica more po pokritju predpisanih rezerv uporabljati deloma ali celotno čisti dobiček za občne koristne ali dobrodelne namene.«

§ 2. — V § 8. se drugi odstavek toč. 4. črta v celoti. (Ta odstavek se je glasil: Vloge na hranilne knjižice in na tekoče račune ne smejo presežati desetkratne vsote začetne glavnice in rezervnih skladov hranilnice.)

§ 3. — § 9. se spremeni in se glasi: »V hranilnice se morejo nalagati gotovine samoupravnih teles (srezov, zemljiških zajednic, premoženskih občin, pokojniških ustanov itd.), korporacij, cerkev, samostanov, javnih fondov ko tudi gotovina onih, ki so pod skrbstvom ter sodni depoziti.«

§ 4. — V § 14. (ki govori, v katere posle smejo nalagati hranilnice denar.)

a) toč. 3. se spremeni in se glasi: Kupovanje samoupravnih vrednostnih papirjev, domačih hipotekarnih zastavnice, delnic Narodne banke kraljevine Jugoslavije ter deleža osrednje denarne ustanove hranilnic, če bi se ta ustanovila.«

b) Točka 6. se spremeni in se glasi: »Dolgoročna posojila samoupravnim telesom največ v višini 10%, kratkoročna pa največ v višini do 15% vlog na hranilne knjižice.« (Dosedaj so smele dajati hranilnice občinam ustanoviteljicam samo kratkoročna posojila, dolgoročnih pa sploh ne.)

c) V točki 7. se zadnji stavek spremeni in se glasi odslej: »To vrsto posojila (eskompt in re-

kolonialne države z odkrito ugotovitvijo, da ne verjamejo, da bi Nemčija potrebovala kolonije v gospodarske svrhe, pač pa da so skoraj vse nekdanje nemške kolonije na strateško važnih točkah. Ker so razmere med kolonialnimi državami in Nemčijo že dolgo napete — oz. je sedaj že izbruhnila vojna med njimi, ni bilo in ni pričakovati, da bi se te države odrekle svojim novim kolonijam v korist neprijateljske Nemčije. Vsaka ureditev kolonialnega vprašanja po sedanji vojni ne bo toliko vprašanje gospodarstva, kakor pa možnost za nastanek resničnega prijateljstva in zaupanja med sedaj vojskujočimi se državami.

eskompt varantov in domačih menic) sme dajati hranilnica samo osebam iz ozemlja banovine ter sosednjih srezov.«

d) Vstavi se nova točka 12., ki se glasi: »Upravljanje samoupravnih podjetij po posebnem dovoljenju ministra za trgovino in industrijo.«

e) V odst. 2. tega paragrafa odpade »v posel, naveden pod toč. 6. največ do 10%«.

§ 5. — § 16. se spremeni in se glasi:

»Hranilnice morejo ustanovljati poslovalnice na ozemlju občine ustanoviteljice ter v sosednjih občinah s sklepom upravnega odbora.«

§ 6. — V § 20. odpade v toč. 3. beseda »amortizacijski«, v toč. 4. pa beseda »privatni«.

§ 7. — V § 30. odst. 3. se spremeni »10%« v prvem in drugem stavku s »5%«, 20% pa v 10%. (Gre za dotacije rezervnemu skladu in se ta odstavek sedaj glasi: »Ta znesek se vloga v rezervni sklad za pokritje morebitnih izgub, nastalih iz poslovanja hranilnice, dokler ne doseže 5% celokupne vsote vlog, v ostale sklade pa, dokler ne dosežejo vsi skladi vsoto, določeno v pravilih. Ko doseže rezervni sklad za pokritje zgub 5% celotne vsote vlog, sme uporabljati hranilnica 10% letnega čistega dobička v občeokristne in dobrodelne namene.«

§ 8. — § 44. se dodasta naslednja odstavka: »Davek na vloge po hranilnih knjižicah ter tekočih računih, ki znaša pri regulativnih hranilnicah 3% v smislu čl. 69. odst. II. zakona o neposrednih davkih, velja tudi za hranilnice v smislu uredbe (t. j. tri dinarje od vsakih 100 din obresti).

Za hranilnice veljajo tudi ugodnosti iz čl. 47. do 62. zakona o ureditvi Državne hipotekarne banke.

Razsodba državnega sveta

Plače članov upravnega in nadzornega odbora, vnesene v osnovo družbenega davka, niso zavezane uslužbenskemu davku

Državni svet je v konkretnem primeru z razsodbo z dne 28. maja 1939., št. 12.261/938, razveljavil razsodbo upravnega sodišča, po kateri so uslužbenskemu davku zavezane plače onih uslužbencev, ki so istočasno člani upravnega odbora, in to nezavisno od tega, da se njihove plače privzemajo v osnovo družbenega davka po členu 82., točka 8., zakona o nepo-

srednih davkih. Obenem je državni svet razsodil, da te plače na osnovi čl. 89. cit. zakona ne podle-gajo plačilu uslužbenskega davka. V utemeljitev svoje razsodbe navaja državni svet v bistvu sledeče:

Za vprašanje obveznosti plačevanja uslužbenskega davka je odločilna tudi odredba čl. 89. zakona o neposrednih davkih, po kateri

podlega uslužbenskemu davku vsak dohodek iz nesamostalnega dela, če dejansko ni zavezan davku na dohodek od podjetij obratov in poklicev (čl. 42., čl. 55., točka 4.) ali davku na dobiček podjetij, zavezanih javnemu polaganju računov (čl. 82., toč. 7. in 8.). V konkretnem primeru zavzemajo uslužbenci družbe istočasno položaj članov upravnega odbora družbe, ki je zavezana plačevanju davka na dobiček podjetij. Njihove plače se pa prevzemajo v davčno osnovo družbenega davka po členu 82., točka 8., cit. zakona, od katere osnove je družba zavezana plačati družbeni davek po odredbah čl. 80. in 86. tega zakona. Ker dotične vsote podle-gajo plačilu družbenega davka tudi že po samem besedilu čl. 89., ne morejo podle-gati plačevanju uslužbenskega davka ter družba torej ni bila zavezana plačati uslužbenski davek od zneskov, od katerih plača družbeni davek. Na tem ničesar ne spreminja okolnost, da vsebuje točka 8. čl. 82. navedenega zakona odredbo, po kateri se plače oseb, ki so obenem tudi člani upravnega odbora, prevzemajo v davčno osnovo družbenega davka, izračunani družbeni davek pa se zmanjšuje za znesek plačanega uslužbenskega davka. Ker se s to odredbo ne ureja plačevanje uslužbenskega davka, zato tudi ne more ta odredba biti odločujoča za presojo tega vprašanja. To vprašanje rešuje čl. 89. tega zakona in po tem členu podle-gajo uslužbenskemu davku samo oni dohodki, ki ne podle-gajo družbenemu davku. Če je pa v čl. 82., točka 8., rečeno, da se mora izračunani družbeni davek zmanjšati za znesek plačanega uslužbenskega davka, ne pomeni, da se uslužbenki davek mora vedno pobirati, temveč le to, da se od družbenega davka mora odbijati plačani uslužbenki davek, kolikor je stvarno plačan.

Denarstvo

Tuji kapital v delniških družbah Hrvatske

V domače delniške družbe je v obliki delnic investirano v Jugoslaviji 2.212 milijonov din, od česar odpade na družbe v banovini Hrvatski 949,3 ali 42,91% vsega tujega kapitala.

Kako je plasiran tuji kapital v posamezne vrste delniških družb, kažejo naslednje številke:

	ves tuj kapital	od tega v Hrvatski
vse v milij. din		
denarni zavodi	195,3	83,8
lesna industrija	53,8	33,8
rudarska in topilniška	607,5	37,7
cement, boksit, steklo, keramika, kamnolomi	91,6	20,4
strojno-kovinska	95,0	33,5
kemična	136,0	40,6
destilacija nafte	253,1	243,2
vžigalnice	10,2	8,6
tekstilna	29,6	12,6
konfekcija	31,2	29,4
živilska	38,2	5,3
elektrarne	555,9	374,6
trgovine	31,5	20,5
prometna podjetja	57,3	4,2
kmetijska industrija	5,8	0,8
druge deln. družbe		
razen zavarovalnic	19,6	—

Ves delniški kapital, ki je investiran na Hrvatskem, znaša 2.651,9 milijona din, od tega je tujega kapitala 949,3 milijona din ali nekaj več ko ena tretjina (35,79%).

* Proračunsko leto 1938/39., ki je bilo zaključeno 31. julija, se je končalo s presežkom 60 milijonov din. Sedanje proračunsko leto pa se bo najbrže zaključilo z deficitom, ker so državni dohodki padli, izdatki pa narasli, kar je vse posledica napetega zun. političnega položaja.

Priljubljeni se uredba, s katero bo dobil trgovinski minister pravico, da avtentično tolmači uredbo o izplačevanju vlog.

Zunanja trgovina

Svetovne zaloge surovin

Po mesečni statistiki Zveze narodov so znašale svetovne zaloge surovin koncem julija: pšenice 31.100.000 ton, sladkorja 4.880.000, bombaža 19 milijonov bal, surove svile 14.100.000 ton, kavčuka 477 tisoč, premoga 10.500.000 ton in zemeljskega olja (U. S. A.) 471 milijonov sodov (po 158'9 litra). Zaloge kave in kakava so zelo velike, zaloge čaja pa majhne.

Italija nam bo dobavljala bombaž

Italiji se je posrečilo, da je nakupila v Ameriki velike količine bombaža. Te količine so tako velike, da bo mogla del tega bombaža zopet izvoziti v druge države. Za ta reeksport pa prihajajo predvsem v poštev one države, ki so tudi že prej kupovale bombaž v Italiji. Med temi državami je tudi v prvi vrsti Jugoslavija. Za dobavo bombaža pa zahteva Italija plačilo vnaprej.

Trgovinska pogodba z Grčijo je bila podaljšana za en mesec. V Solunu začeta pogajanja med našo in grško delegacijo za sklenitev nove trgovinske pogodbe bi se morala nadaljevati v Beogradu, a niso prišli grški delegati v Beograd niti niso povabili naših v Atene. Med tem pa so že storili Grki potrebne ukrepe za nadaljevanje pogajanj. Madžarski mlini so izvozili te dni 20.000 stotov pšenične moke v Nizozemsko. Blago je bilo dostavljeno v Trst, kjer so ga prevzeli nizozemski parniki.

Cena belgijskega koksa se je v zadnjih dneh zvišala za 65 frankov za tono.

Ker je dovoz koksa v Turčijo zelo otežkočen, je izdala turška vlada sklep, da se mora potrošnja koksa čim bolj omejiti.

Egipt bo znatno omejil kulturo bombaža, ker zaradi vojne ne more prodati svojega bombaža. Naši industrialci pa kljub temu ne morejo priti do egiptskega bombaža, čeprav se zelo trudijo.

Francoska tekstilna industrija kaže v zadnjem času povečano zanimanje za našo konopljo.

V Palestini je prišlo do gospodarskega sodelovanja med Arabci in Židi, da bi se mogel povečati izvoz v Anglijo. Izvozniki v Jafi in Tel-Avivu se sedaj pogajajo za najetje potrebnega števila ladij, ki naj bi prevozili palestinske agrarne proizvode v Francijo in Anglijo.

Med Belgijo in Anglijo se vodijo pogajanja, da bodo v bodoče spremljale angleške vojne ladje belgijske ladje, kadar bi te prevzale blago v Anglijo.

Od 624 petrolejskih vrelcev v Galiciji, ki so bile last družbe »Silva Blana«, je dobila Nemčija 123 vrelcev. 75 odstotkov vseh poljskih petrolejskih vrelcev je bilo last prej imenovane družbe. Ravnatelj te družbe je izjavil, da je prišlo do vojne tako nenadoma, da ni bilo več časa, da bi se poškodovani vrelci. Le nekaj rafinerij je bilo poškodovanih.

Molotov je sprejel šefa nemške trgovinske delegacije ministra Schnureja ter se je z njim dogovoril o pospešenem izvajanju gospodarskega programa, ki je bil dogovorjen pri zadnjem obisku Ribbentropa. Rusija bo takoj začela dobavljati Nemčiji surovine, ki jih potrebuje.

Svedska je prepovedala izvoz drv in celuloze. Vse ladje, ki imajo to blago, se morajo zateči v nevtralna pristanišča, če se ne morejo vrniti domov.

Norveška ladja »Strickland« je pristala v nekem italijanskem pristanišču. Ladja bi morala prevoziti nafto v Hamburg. Italijanska vlada pa je prevzela sama vso to nafto.

Proizvodnja nafte se je v Venezueli v prvih osmih mesecih povečala v primeri z lani od 121 na 133 milijonov sodov.

barva, plesira in kemično snazi obleke, klubke

It. Skrobli in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, sušni, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Mala podjetja potrebujejo kredit

Naj se že enkrat nekaj stori za male gospodarske ljudi

V »Trgovskem listu« smo že naglasili, da je nujno potrebno, da dobi naša trgovina v sedanjih težkih časih potreben kredit, da bo mogla še nadalje obratovati. Enako zahtevo postavljajo tudi zagrebške »Novosti« v svojem članku z dne 10. oktobra, ki ga objavljajo pod naslovom: »Brez kredita malo gospodarstvo mora težko trpeti.« V članku samem pa pravijo:

Ze prve dni, ko se je začela vojna, je nastal v poslovanju drobne trgovine in malega obrta zastoj. To se je takoj občutilo. Prve dni so sicer trgovine z živili malo bolj poslovale, zato pa so druge trgovine počivale. Svet ni hotel kupovati stvari, ki jih ni neobhodno potreboval. Danes se je stanje znatno poslabšalo in vsi trgovci, pa naj pripadajo kateri koli stroki, tožijo, da so postale razmere že neznosne. Prav tako pa tožijo tudi vsi obrtniki, ki ne delajo samo s svojim kapitalom. Eni ko drugi naglašajo, da bodo vsi mali podjetniki propadli, če bo to stanje trajalo še nekaj časa. Evo, kaj pripovedujejo trgovci (iz Dalmacije) o sedanjih razmerah in o poslovanju trgovine:

Prvi ukrepi, ki so jih storili razne tvornice in dobavitelji blaga po izbruhu vojne, so bili, da so odpovedali vsako prodajo na kredit, da se s tem obvarujejo pred vsakimi eventualnostmi, ker so morali tudi sami plačevati vse vnaprej. Trgovci bi mogli na vse zadnje ta ukrep razumeti, ker se nihče ne upira temu, da se v normalnih časih tudi proizvajalec zaščiti. Druga neprilika, ki so jo

s tem uvedli v poslovne odnose, pa je težko zadela malo trgovino. Veletrgovina in industrija je namreč sklenila, da daje malim trgovcem blago še nadalje, če plačajo vse stare dolgove in še novo blago vnaprej. Vsak trgovec mora torej biti dobro založen z denarjem, da bi mogel tej zahtevi ustreči. 99% trgovcev pa danes tej zahtevi ne more ustreči, ker nima lastnega kapitala v zadostni višini. Na ta način prihaja mala trgovina v velike težave ter je prisiljena, da si nabavi blago, ne pri dosedanjem dobavitelju, temveč pri velikih trgovcih v mestih, ki so v tem srečnem položaju, da stare dolgove vedno sproti plačujejo in ki morejo tudi sedaj plačati novo blago vnaprej. Jasno pa je, da ta trgovec tudi nekaj tvega in da zato tudi mora dvigniti nekoliko cene. Na ta način rastejo cene, kar je v škodo potrošnikom.

Brez kredita ne moreta delati niti mala trgovina niti mala obrt. Zato bi se morali mali trgovci in mali obrtniki nekako zaščititi, da jim ne bi bilo treba plačati starih dolgov vseh naenkrat v celoti, temveč tudi v obrokih. To tudi zaradi tega, ker se stare blago danes zelo slabo prodaja.

Mi pa smatramo, da bi bilo še mnogo bolje, če bi se omogočila malim trgovcem in malim obrtnikom cenena posojila, s katerimi bi plačali svoje stare dolgove. Z dobro voljo bi se stvar mogla urediti, dobra volja pa je danes potrebna in brez nje ne bi smel biti nihče na odločilnem mestu.

Industrija kot davčni objekt

Profesor subotičke pravne fakultete Mijo Mirković je objavil v »Socialnem arhivu« razpravo, v kateri piše tudi o industriji kot davčnem objektu. V tem delu svoje razprave pravi:

Pomemben gospodarski faktor za vodstvo zunanje trgovinske politike je finančni problem. Država, ki dela nove ceste in železnice, ki zida nove šole, bolnišnice, higienske ustanove, ki dela mostove, ureja rečna in pomorska pristanišča — in vse to iz državnih sredstev — ta država je v neprestanih skrbah, da zbere potrebna finančna sredstva.

Ta faktor se kaže v zunanji trgovini države v dveh smereh: na eni strani v protekcionizmu, ki se uporablja kot zaščitno sredstvo za ustvarjanje industrij kot novih davčnih objektov, na drugi strani pa v dohodkih carin, ki so pomemben del državnih dohodkov.

Teza o bogastvu, ki ga ustvarja industrializacija, je znana in splošna. Industrializacija na isti način napreduje po vsem svetu. Za državne dohodke pomeni vsaka nova tvornica nov in izdaten davčni objekt. Na drugi strani pa ustvarja tvorniška proizvodnja možnosti za številna druga obdačenja, tako večjega prometa ter vseh dohodkov, ki nastajajo zaradi nove tvorniške proizvodnje.

V kmetijski državi je kmetijsko prebivalstvo revno in kmetijsko gospodarstvo ne daje velikih čistih dohodkov, ki bi se mogli obdačevati. V takšnih državah je treba forsirati mestno gospodarstvo. More se tudi dogoditi, da se kmetijsko prebivalstvo ceni kot važen sloj volivcev, ki pri volitvah odločuje ter da se zato neposredna davčna bremena prevale na manjštevno, toda gospodarsko močnejše mestno prebivalstvo.

Državni dohodek od zemljarine v višini okoli 700 milijonov din

ne pomeni niti 6% vseh državnih dohodkov. Vsa druga sredstva se morajo dobiti na drug način in iz drugih virov.

Tudi v industrijskih državah postaja carina vedno bolj izdaten vir državnih dohodkov, v kmetijskih državah je ta vir eden najbolj izdatnih. V l. 1924./25. so bili predvideni dohodki carine na 317 milijonov din. Percentualno v primeri z vsemi dohodki, vključno tudi z dohodki državnih železnic in drugih državnih podjetij so znašali tedaj dohodki carine samo 3-1%.

Izvozne carine so bile v začetku finančne narave, ker je bila cena kmetijskih proizvodov na tujih trgih visoka, davčni sistem v državi pa še neizdelan. Kasneje so postale izvozne carine (na kožo, volno, kosti, dlake) protekcionistične, da bi se domačim tvornicam zagotovile cenene surovine. L. 1930. pa so bile skoraj popolnoma odpravljene ter so kot finančni dohodek danes čisto brez pomena.

Tem bolj pa se je dvignil pomen uvoznih carin. V proračunskem letu 1938./39. so bili predvideni carinski dohodki carin ter manipulacij z njimi na 1 milijardo din, t. j. da so dohodki carine mnogo presegali dohodke od vsega zemljiškega davka.

V agrarnih državah evropskega vzhoda in zlasti jugovzhoda se mora zaradi akutnih in velikih socialnih problemov ter nasprotij med potrebami in sredstvi vse doseci v pospešenem tempu. Tako i proizvodni aparat v industriji i prometna sredstva i aparat državne organizacije in končno še urbanizacija.

Iz vsega tega se vidi, kako mnogo mora storiti država za napredek industrializacije, če hoče, da si bo z novimi industrijami v resnici ustvarila nove in dobre davčne objekte.

Doma in po svetu

Ministrski predsednik Cvetković je v spremstvu senatnega predsednika dr. Korošca in nekaterih ministrov obiskal Skoplje ter se udeležil slovesne blagoslovitve novega poslopja borze dela. V svojem govoru ob otvoritvi doma je poudaril, da mora skrbeti človeška družba za vse svoje člane in tudi za najrevnejše, da ne bo prevelikih razrednih razlik. Materialna kultura se ne sme izražati samo v lepih palačah, temveč tudi v tem, da je zadovoljeno potrebam delavstva. Materialna kultura mora imeti socialno vsebino.

Dopoldne je bilo v Skoplju zborovanje JRZ, na katerem je govoril tudi predsednik vlade Cvetković. Uvodoma je naglasil veliki pomen sklenjenega sporazuma, ki je bil sklenjen ravno v pravem času, ko je prišla vojna vihra nad Evropo. Zdaj smo vsi združeni in složni. Priznavam Hrvatom popolno narodno samobitnost, ker so Hrvati prav tako narod, kakor smo narod mi Srbi in kakor so narod Slovenci. Sedaj pa moramo vsi vzajemno delati na to, da bodo vrhovne koristi države varovane.

Nato je govoril o zunanjih politiki ter dejal, da nimamo nikakih nacionalnih aspiracij izven države. Naša želja je edino ta, da dvignemo to, kar smo dosegli. Edino to želimo, da živimo v miru. Danes, ko se zemljevidi v Evropi tako hitro spreminjajo, mora biti mir naša prva želja. Mir na mejah, ker mir v državi smo že dosegli. Vse konstruktivne sile ljudi treba uporabiti, da zagotovimo narodu mirno življenje.

Nato je prešel ministrski predsednik na nekatera notranje politična vprašanja ter dejal, da bodo najprej senatne volitve. Sporazumeli smo se, je dejal, da pridejo na senatski položaj pravi zastopniki ljudstva. Po senatnih volitvah bodo občinske volitve, nato volitve v samouprave in končno volitve poslancev. Poslanci pa se bodo volili s tajnim glasovanjem. Koncem svojega govora je pozval vse zborovalce, da delajo v smislu njegovih izjavljaj.

Za Cvetkovićem je govoril doktor Anton Korošec. Dejal je, da so ga mnogi spraševali, kaj da hodi v Skoplje, da naj gre raje v Ljubljano, ker ta je njegova. Ti, ki so ga tako spraševali, niso gledali naprej. Zakaj ravno danes je čas, da pokažemo svojo enotnost. Če bi bile vaše ravnine in planine v nevarnosti, bi vsi moji rojaki rekli: Oni tam so v nevarnosti, pojdemo jim pomagat. Prav tako pa sem tudi prepričan, da bi vi branili naše planine, če bi bile te v nevarnosti. Danes je tak položaj, da moramo vsemu svetu pokazati, da smo krepko povezani med seboj in da nas nič ne more razdružiti. Svojo domovino bomo branili, če bi bila od kogar koli ogrožena.

Konferenca zemljoradnikov v Novem Sadu se je izjavila za sporazum, ker je ta tako v interesu kmetijskega ljudstva ko države.

V Beogradu so bile konference za prenos kompetenc ministrstev za kmetijstvo, trgovino ter gozdove in rudnike na banovino Hrvatsko.

V Kotorju se vodijo pogajanja za sestavo sporazumne liste novega občinskega sveta, ki bi bil sestavljen iz Hrvatov in Srbov.

V ministru za socialno politiko in ljudsko zdravje se pripravljajo sprememba uredbe o inšpekcijski deli. Delavci namreč zahtevajo, da se poveča število inšpektorjev dela in da se razširi tudi njih delokrog. Nadalje zahtevajo, da bi se dala inšpektorjem z zakonom večja pravica pri izrekanju kazni in odločkov, ki jih izdajajo inšpektorji po pregledu podjetij.

Finančni minister je podpisal odlok, da dobe čebelarke organizacije trošarine prost sladkor.

Avtoklub kralj. Jugoslavije se bo spreminil v Zvezo hrvatskega, srbskega in slovenskega avtomobilskega kluba. Načelni sporazum o tem je med avtomobilisti že dosežen.

V bližini Tampica je nastal požar na nemškem parniku »Emmi Friedrich«, ki je imel 10.000 ton bencina za Nemčijo. Kako je nastal požar, še ni ugotovljeno.

Britansko letalsko ministrstvo poroča, da so britanska letala izvršila uspešne izvidniške polete nad Nemčijo podnevi in ponoči. Prelatela so dvakrat tudi Berlin in Potsdam. Nemci polet angleških letal nad Berlinom zanikajo.

Nemci so zaplenili štiri danske ladje, ki so prevažale živila ter jih prisilili, da so odplule v Kiel. Danska vlada je zaradi tega ostro protestirala v Berlinu in zahtevala, da se izpuste vse štiri ladje.

Nevtralne države so od izbruha vojne izgubile trgovske mornarice: Norveška 15.000, Svedska 11.000, Finska 9000, Belgija 4000, Nizozemska 3000 in Danska 2000 registriranih ton. Zaradi torpediranja teh ladij je bilo ubitih 17 norveških, 17 finskih in 11 danskih mornarjev.

Neka nemška podmornica je torpedirala švedski tovorni parnik »Silesia«. Posadka se je rešila.

Švedski poslanik v Berlinu je zaradi potopitve švedskih parnikov po nemški podmornici protestiral.

Danska policija je zaplenila 10.000 galon bencina ter večje količine kave, riža in sladkorja, ki so bile pripravljene, da se iztuhotapijo v Nemčijo.

Trgovinski register

Izbrisale so se naslednje firme:

Zaradi opustitve obrata:
Ivan Sicherl, menjalnica, Cevica.

Ivan Urbas, trgovina z vinom in žganjem na debele in drobno. Ivanje selo.

Iv. Gogala »pri Gogalu«, Jese-nice, izdelovanje vsakovrstnih oblačilnih predmetov in trgovina z manufakturo in vsakovrstnimi oblačilnimi predmeti.

Vinko Kukovec, Lava pri Celju, stavbeno podjetje.

Kristan-Certane, lesna izvozna tvrdka, Litija-Vače.

Nadalje so se izbrisale naslednje tvrdke:

J. Medved, trgovina z mešanim blagom — zaradi smrti lastnika.

J. Bonča, mednarodni transporti, carinsko posredništvo in špedicija, Maribor.

»Eksplodiva« — Edvard Povalaj, Maribor.

Parna žaga Sevnica — zaradi izvršene likvidacije.

Fran Pikel, trgovina z mešanim blagom, Sv. Marjeta niže Ptuja.

Gavez Ivan, trgovina z deželni-mi pridelki, Zamušani.

Uradno so bile izbrisane tvrdke:

Josip Rupnik, Rovte, Karol Cerar, trgovina z usnjem Podpeč pri Lukovici, »Roleta« v Smarju, Menard Luka, import čaja, Strlič in drug, Ziri, Rudolf Zore, trgovina z moko in deželnimi pridelki in špicerijskim blagom, Ljubljana, dipl. inž. Franc Vrečko, družba z o. z. v Ljubljani. — Cafe »Central«, Julij Rupprich, Maribor, Jovan Djukić, špedicija, Maribor, Miroslav E. Španić, carinsko posredništvo, Maribor in Josip Cvitić, carinsko posredništvo, Maribor.

Radio Ljubljana

Četrtek 12. oktobra, 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Radijski šramel — 14.00: Napovedi — 13.00: Radijski orkester — 18.40: Slovensčina za Slovence — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Deset minut zabave — 19.40: Savez Sokola kralj. Jugoslavije — 20.00: Iz slovenske klavirske literature, predava in na klavirju ilustrira prof. L. M. Škerjanc — 21.00: Reprodukcijski koncert simfonične glasbe — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Radijski orkester.

Petek 13. oktobra, 11.00: Šolska ura — 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Radijski orkester — 14.00: Napovedi — 18.00: Zenska ura — 18.20: Plošče — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Zanimivosti — 19.40: Kartuzija Pletenje — edina na Balkanu — 20.00: Operni večer. Sodelujejo: gđc. Milica Polajnar (soprano), Andrej Jarc (tenor) in radijski orkester — 22.00: Napovedi, poročila — 22.30: Angleške plošče.

Sobota 14. oktobra, 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Plošče — 14.00: Napovedi — 17.00: Otroška ura — 17.50: Pregled sporeda — 18.00: Radijski orkester — 18.40: Pogovori s poslušalci — 19.00: Napovedi, poročila — 19.40: Junastvo srbskih dijakov-narednikov l. 1914. — 20.00: O zunanji politiki (dr. Alojzij Kuhar) — 20.30: Ilirija oživljena, Spominski večer ob 130-letnici nastanka — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Radijski orkester.